

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3202/2016. (X. 11.) AB VÉGGÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Székesfehérvári Törvényszék 32.P.21.321/2014/6. számú, a Fővárosi Ítéletábla 13 Gf.40.410/2015/3-II. számú, valamint a Kúria Gfv.VII.30.029/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (a továbbiakban: I. rendű indítványozó), valamint egy magánszemély indítványozó (a továbbiakban: II. rendű indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. A panasz benyújtását megelőző egyedi ügy tárgya egy váltókövetelés volt. A felperes a Székesfehérvári Törvényszékhez benyújtott keresetében az indítványozókat mint I. és II. rendű alpereseket váltókövetelés jogcímén 28 000 000 Ft, annak kamata, váltódíj, valamint a perköltség megfizetésére kérte kötelezni. A felperes forgatmány útján került az I. rendű indítványozó által kiállított saját váltó birtokába, melyben az I. rendű indítványozó a keresetlevélben feltüntetett összeg megfizetését vállalta, továbbá a fizetési kötelezettségért a II. rendű indítványozó készfizető kezességét vállalt.
 - [2] A Székesfehérvári Törvényszék helyt adott a keresetnek, az elsőfokú ítéletet azonban a Fővárosi Ítéletábla hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította, mert az alperesek bizonyítási kötelezettségére nézve az elsőfokú bíróság tájékoztatása nem volt teljes körű. A megismételt eljárásban a Székesfehérvári Törvényszék ismét egyetemlegesen marasztalta az indítványozókat a kereseti követelésben, ezt az ítéletet a Fővárosi Ítéletábla helyben hagyta.
 - [3] Az indítványozók több szempontból vitatták azt, hogy a váltó érvényesen létrejött volna. Állításuk szerint az I. rendű indítványozó kényszer és fenyegetés hatására írta alá a váltót, továbbá a váltó tartalmára nem volt megállapodás, emellett tagadták, hogy az indítványozók bármelyike, illetve az eredeti váltójogosult között létrejött volna a biztosítékadást indokoltta tevő alapjogviszony (kölcsonnyület). A II. rendű indítványozó emellett tagadta a készfizető kezességvállalást, állítása szerint az erre irányuló aláírás nem tőle származik.
 - [4] Az indítványozók a polgári perrel párhuzamosan feljelentést is tettek ismeretlen tettes ellen magánokirat-hamisítás vétsége miatt, a büntetőeljárást azonban a Székesfehérvári Városi Ügyészség megszüntette, mivel nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése, és az eljárás folytatásáról sem volt várható eredmény. A büntetőeljárás során született igazságügyi írásszakértői véleményt azonban a polgári perben is felhasználta a bíróság az aláírások hitelességének alátámasztására. A hatályon kívül helyező ítéletáblai végzés nyomán az elsőfokú bíróság felhívta az I. rendű indítványozót a perbeli időszakra vonatkozó főkönyvi kivonat csatolására, továbbá felhívta az indítványozókat, hogy lehetőségükben áll újabb bizonyítékot előterjeszteni, de kizárólag annak igazolására, hogy kölcsönnyújtás (a váltótartozást alapjául szolgáló jogviszony) hiányában nem áll fenn váltótartozás. Az indítványozók által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok azonban nem voltak alkalmasak arra, hogy akár a váltótartozás hiányát, akár a váltójogi akarathányt igazolják, vagy bármilyen módon mentesítsék az indítványozókat a felelősség alól, ezért a megismételt eljárásban született elsőfokú ítélet őket a követelt összegben ismét egyetemlegesen marasztalta.
 - [5] A Fővárosi Ítéletábla helybenhagyó, jogerős ítéletét a Kúria hatályában fenntartotta azzal, hogy az indítványozók a nyugtázott váltó ellenében kötelezettek a fizetést teljesíteni. Álláspontja szerint a váltó érvénytelensége, továbbá a váltójogi akarat, illetve az alapjogviszony állított hiánya tekintetében a bizonyítási teher az indítványozókat terhelte, az általuk szolgáltatott bizonyítékok azonban alkalmatlanok voltak érveik alátámasztására, új szakértői vélemény beszerzésére irányuló indítványukat pedig a bíróságok mérlegelési jogkörükkel élve, megalapozottan utasították el.
- [6] 2. Az indítványozók a Kúria felülvizsgálati ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányulóan, az első- és másodfokú ítéletekre kiterjedő hatállyal nyújtották be alkotmányjogi panaszukat.

- Elsődlegesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti, tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog sérelmét állították – ezt az indítványelemet is fejtették ki részletesen –, emellett hivatkoztak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti, tulajdonhoz való jog sérelmére.
- [7] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével összefüggésben az indítványozók előadták, hogy a váltón található aláírás hamis voltának igazolására két szakértői véleményt is csatoltak a bizonyítékok közé, emellett következetesen indítványozták az igazságügyi szakértő kirendelését, amely indítványukat az eljárt bíróságok elutasították. Álláspontjuk szerint a törvény semmilyen módon nem akadályozza őket abban, hogy a váltóokirat valódiságát vitassák, ráadásul ők a legerősebb váltójogi kifogással, a váltójogi akarathányra való hivatkozással éltek, a bíróságok pedig ennek érvényesítésétől zárták el őket. Az indítványozók sérelmezték továbbá, hogy a bíróságok a terhükre rótták azt, hogy nem tudtak megalapozott aggályt támasztani a felhasznált szakvéleménnyel szemben, ugyanis az eredeti váltó vizsgálatára nem kerülhetett sor, mivel azt a felperes a per folyamán végig magánál tartotta.
- [8] Ugyancsak sérelmezték az indítványozók azt, hogy a bíróságok elutasították a szakértő kirendelésére irányuló indítványukat, méghozzá azzal az indokkal, hogy az ily módon nyert, az alperesi oldalra nézve esetlegesen kedvező megállapítások sem lennének alkalmasak eltérő tényállás megállapítására. Az indítványozók szerint a bíróságok ezzel az indokolással, illetve az ilyen indokolás helybenhagyásával törvénytörtő módon jártak el, mert szakértelmet igénylő kérdésben foglaltak állást.
- [9] Végül – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben – az indítványozók általánosságban kifogásolták azt, hogy a bíróságok az általuk elterjesztett bizonyítékokat nem fogadták el, bizonyítási indítványaikat elutasították, és ehelyett teljes mértékben a felperes követelését alátámasztó bizonyítékokat vették figyelembe. A bíróságok ezzel az *audiatur et altera pars* elvét semmibe véve jártak el, mert nem tartottak egyenlő távolságot a felektől.
- [10] Panaszuk alátámasztásaképpen az indítványozók hivatkoztak az Alkotmánybíróság 2012 előtt kimunkált, és a 2012 utáni időszakra is átültetett gyakorlatára, mindenekelőtt a fegyverek egyenlősége elvének értelmezésére. E körben rámutattak arra, hogy „a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok egyike a fegyverek egyenlősége”, és kiemelték, hogy – a 15/2002. (III. 29.) AB határozat fényében – a fegyverek egyenlősége elvének a polgári perekben is érvényesülnie kell.
- [11] Továbbá az indítvány tartalmaz összefoglalót a váltójogi jogviszony természetéről, illetve a váltójogi akarathány szakirodalmi és bírósági értelmezéséről. Emellett az indítvány tartalmaz egy tételes felsorolást a bizonyításhoz való jog, illetve a szakértői vélemény beszerzésének kötelezettsége tárgyában irányadó kúriai gyakorlatról. Végül az indítványozók röviden ismertetik az Emberi Jogok Európai Bíróságának a tisztességes tárgyaláshoz való joggal, ezen belül a fegyverek egyenlőségének elvével összefüggő gyakorlatát, hangsúlyossá téve, hogy az egyedi ügyben eljáró bíróságok az emberi jogok nemzetközi rendszerét is sértő módon ítélték a terhükre.
- [12] Az indítványozók röviden előadták továbbá, hogy a tisztességtelen bírósági eljárás útján született ítélet az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tulajdonhoz való jogukat is sérti, ugyanis az alaptörvény-ellenes döntés következtében a tulajdonukat veszítik el.
- [13] 3. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt – formai és tartalmi – befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra.
- [14] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése előírja, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mely feltételek teljesülése esetén tekinthető határozottnak a kérelem. Ezekre tekintettel megállapítható, hogy az indítványozók megjelölték az Alkotmánybíróság hatáskörét, valamint az indítványozói jogosultságát megalapozó alaptörvényi és törvényi (Abtv.-beli) előírásokat [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Megnevezték az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, és pontosan meghatározták, mely bírói döntést tartják azokkal ellentétesnek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Nevesítették az Alaptörvény azon rendelkezéseit, amelyek megítélésük szerint sérültek az egyedi ügy során [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont], és előterjesztettek indokolást arra nézve, miért tartják ellentétesnek a kifogásolt bírói döntéseket az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont], melyek az Alaptörvényben biztosított jogok [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], így sérelmük vizsgálatára az alkotmányjogi panasz elbírálása keretében van lehetőség. Az indítványozók kifejezetten kérték a Kúria támadott ítéletének – a Fővárosi Ítéltábla és a Székesfehérvári Törvényszék ítéleteire kiterjedő hatállyal történő – megsemmisítését, ezért teljesül a kifejezett kérelem követelménye is [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [15] Az indítványozók jogi képviselője a Kúria ítéletét 2016. március 17-én vette kézhez, majd az alkotmányjogi panaszt május 17-én nyújtotta be az első fokon eljáró bírósághoz, az Abtv. 30. § (1) bekezdésében előírt hatvan napos határidőn belül.

- [16] Az Abtv. 27. §-a megköveteli az indítványozó érintettségét, valamint a jogorvoslatok kimerítését. Az indítványozók az egyedi ügyben I., illetve II. rendű alperesként vettek részt, ezért érintettségük kétségtelenül megállapítható. Jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, a rendelkezésére álló rendes jogorvoslati utakat igénybe vették, továbbá felülvizsgálati kérelmet is benyújtottak a Kúriához.
- [17] Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett az Abtv. 29. §-ából fakadó követelmény teljesülését is, melynek értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [18] Az indítványban előadottak lényegüket tekintve a per során rendelkezésre bocsátott bizonyítékok meggyőző erejének értékelését, illetve az előterjesztett bizonyítási indítványok elutasítását kifogásolják, végső soron arra a következtetésre jutva, hogy a bíróságok a bemutatott módon eljárva a pereskedés legalapvetőbb elveit hagyták figyelmen kívül. Ez az érvelés azonban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének nevesítésén túl nem tartalmaz olyan alkotmányjogilag releváns megfontolást, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná. A bizonyítékok mérlegelése ugyanis alapvetően a rendes bíróságok feladatkörébe tartozik. Az Alkotmánybíróság számos alkalommal kifejtette, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában rögzített hatáskörére tekintettel tartózkodik attól, hogy a rendes bíróságok által elvégzett tényállás-megállapítást, a bizonyítási indítványok elbírálását felülvizsgálja, ez ugyanis bírósági hatáskör. Az Alkotmánybíróság jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}. Egy későbbi végzésében az Alkotmánybíróság a bizonyítottság, a bizonyítási kötelezettség, a bizonyítási teher, és más bizonyítási kérdések vonatkozásában a rendes bíróságok döntésének felülmérlegelését azok hatásköre elvonásával tekintette egyenértékűnek {vö. 3236/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [52]}.
- [19] A jelen esetben a támadott ítélet indokolásában a Kúria utalt azokra a szempontokra, amelyek alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, ugyanígy az első-, illetve a másodfokú bíróság is számot adott a döntését befolyásoló, jogilag releváns tényekről. Az, hogy valamely bíróság az egyik fél által előterjesztett bizonyítékokat meggyőzőbbnek tartja a másik fél által előterjesztetteknél, önmagában nem eredményezi az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jog sérelmét, miként az sem, ha a bizonyítási indítványt elutasítja, amennyiben döntéséről az indokolásban kellő alapossgal számot ad. Az indítvány pedig az indítványozók számára kedvezőtlen eredményen túlmenően nem mutatott rá olyan körülményre, amely azt valószínűsítene, hogy a bíróságok e mérlegelési jogkörüket az Alaptörvénnyel ellentétes módon lépték volna túl.
- [20] Az indítvány az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti alapvető jog sérelmét voltaképpen a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelméből vezette le, vagyis azt állította, hogy a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog sérelmével született ítéletekből következő tulajdonvesztés egyúttal a tulajdonhoz való jog sérelmét is jelenti. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben azonban – a fent kifejtettek szerint – az indítvány nem tartalmaz az Abtv. 29. §-ának megfelelő érvelést, ezen túlmenően pedig a tulajdonhoz való jog kapcsán sem merül fel olyan körülmény, ami az indítvány befogadását indokolná.
- [21] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2016. október 4.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1052/2016.

